

**ПІДГОТОВКА ПРОКУРОРА
ДО УЧАСТІ У СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ СПРАВ
ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ВЧИНЕНІ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

Поплавська А. В.

*аспірант Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука,
прокурор відділу процесуального керівництва
у кримінальних провадженнях слідчих територіального управління
Державного бюро розслідувань
Житомирської обласної прокуратури
м. Рівне, Україна*

Підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях – це процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила цей злочин [1, с. 16].

Розглядаючи питання підготовки прокурора до підтримання публічного обвинувачення І.В. Рогатюк підкреслює, що підготовка прокурора до підтримання публічного обвинувачення в суді передбачає: аналіз інформації, отриманої під час вивчення кримінального провадження; визначення кола та послідовності питань, які підлягають з'ясуванню під час розгляду в суді; планування судових дій, спрямованих на збирання й перевірку доказів, що підтверджують версію обвинувачення; розроблення тактики підтримання публічного обвинувачення [2, с. 88]. Прокурор обов'язково має під час підготовки до судового розгляду ретельно вивчити норми матеріального і процесуального законодавства, судову практику, в тому числі практику Європейського суду з прав людини [3, с. 182].

Особливості участі прокурора у судовому провадженні про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, обумовлені: особливостями кримінально-правової конструкції складу злочинів цієї категорії; наявністю конкуренції загальної та спеціальної норм, яка характерна саме для злочинів зазначеної категорії; особливостями предмета доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; можливістю збирання стороною захисту в цьому ж кримінальному провадженні доказів, які під час дослідження в суді

можуть спростовувати чи викликати сумніви в обґрунтованості доказів обвинувачення; специфікою судових експертиз, які призначаються в ході досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень про злочини цієї категорії; потребою в застосуванні негласних слідчих (розшукових) дій в ході досудового розслідування кримінальних проваджень про окремі злочини у сфері службової діяльності; необхідністю застосування у кримінальних провадженнях кількох засобів забезпечення кримінального провадження; відсутністю єдиної слідчої та судової практики застосування кримінального процесуального законодавства України.

Тактика прокурора у судовому провадженні про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – це система найбільш раціональних та ефективних заходів, прийомів (засобів), які застосовує прокурор з метою доведення перед судом обвинувачення та забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила злочин [1, с. 17].

Тактика прокурора щодо подання доказів у судовому провадженні формується набагато раніше його звернення до суду з обвинувальним актом.

З метою забезпечення належного процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях про злочини зазначеної категорії рекомендується призначати прокурорів, які мають досвід роботи на слідчо-прокурорських посадах та належну методичну підготовку.

За потреби доцільно призначати групу прокурорів, які здійснюватимуть повноваження в кримінальному провадженні, а також старшого прокурора цієї групи (ч. 1 ст. 37 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)).

При цьому згідно з ч. 2 ст. 22 КПК України сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених КПК України [4].

На думку науковця Туркота М.С., прокурор в обов'язковому порядку вже на початковому етапі досудового розслідування має визначити послідовність проведення слідчих дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження тощо. Фактично прийняття прокурором таких рішень одночасно свідчить про початок його підготовки до підтримання публічного обвинувачення в суді [1, с. 18].

Наступним етапом підготовки прокурора до підтримання публічного обвинувачення у суді є його діяльність, спрямована на оцінку доказової бази, зібраної під час досудового розслідування кримінального

провадження про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Згідно з положеннями ст. 290 КПК України, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування [5, с. 290].

Виконуючи вимоги ст. 290 КПК України, прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язані надати доступ визначеним у цій статті особам до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі до будь-яких доказів, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання.

Після виконання вимог ст. 290 КПК України у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, слідчому та прокурору доцільно систематизувати доказову базу по кожному епізоду злочинної діяльності підозрюваного.

При цьому потрібно враховувати: 1) докази винуватості особи у вчиненні інкримінованого злочину, одержані в ході досудового розслідування до відкриття матеріалів іншій стороні; 2) докази невинуватості або меншої винуватості особи у вчиненні злочину, у якому вона підозрюється (так звані антидокази), що відкриті слідчому (прокурору) стороною захисту під час виконання вимог ст. 290 КПК України [1, с. 23].

Прокурорська і судова практика свідчать про те, що неналежна підготовка прокурора до підтримання публічного обвинувачення в суді є причиною не тільки низького рівня виступу прокурора в судових дебатах, а й його бездіяльності, пасивності у підготовчій частині судового засідання та судового слідства.

Таким чином, значення належної підготовки прокурора полягає у точному виконанні ним завдань кримінального судочинства, глибокому знанні матеріалів кримінального провадження, доказів, висловленні своїх міркувань з приводу вирішення судом будь-яких питань при розгляді кримінальної справи, активній участі у підготовчій частині судового засідання, умілому проведенні дослідження доказів

у судовому слідстві та робити з них відповідні висновки після аналізу в своїй промові у судових дебатах [6, с. 9].

Належна підготовка прокурора до підтримання публічного обвинувачення сприяє правильному вирішенню судом питань, що розглядаються ним при постановленій вироку, а саме: чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується особа; чи містить це діяння склад кримінального правопорушення і якою статтею закону України про кримінальну відповідальність він передбачений; чи винен обвинувачений у вчиненні цього кримінального правопорушення; чи підлягає обвинувачений покаранню за вчинене ним кримінальне правопорушення; чи є обставини, що обтяжують або пом'якшують покарання обвинуваченого, і які саме; яка міра покарання має бути призначена обвинуваченому і чи повинен він її відбувати, які обов'язки слід покласти на особу в разі її звільнення від відбування покарання з випробуванням; чи підлягає задоволенню пред'явленої цивільної позову і, якщо так, на чию користь, в якому розмірі та в якому порядку; чи є підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру; чи є підстави для виплати винагороди викривачу і, якщо так, у якому розмірі та в якому порядку; чи вчинив обвинувачений кримінальне правопорушення у стані обмеженої осудності; чи є підстави для застосування до обвинуваченого, який вчинив кримінальне правопорушення у стані обмеженої осудності, примусового заходу медичного характеру, передбаченого частиною другою статті 94 Кримінального кодексу України; чи слід у випадках, передбачених статтею 96 Кримінального кодексу України, застосувати до обвинуваченого примусове лікування; чи необхідно призначити неповнолітньому громадського вихователя; що належить вчинити з майном, на яке накладено арешт, речовими доказами і документами; на кого мають бути покладені процесуальні витрати і в якому розмірі; як вчинити із заходами забезпечення кримінального провадження [4].

Відтак, прокурор, готуючись до підтримання державного обвинувачення у суді, оцінивши докази сторони обвинувачення і сторони захисту у їх сукупності, може планувати тактику надання суду доказів у судовому провадженні.

Література:

1. Підтримання державного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності: методичні рекомендації / Туркот М. С., Ярмиш Н. М., Куц В. М., Козій В. В., Ганова Г. О. К. : Генеральна прокуратура України ; Національна академія прокуратури України. 2013. 62 с.

2. Рогатюк І. В. Підтримання прокурором публічного обвинувачення в суді: процесуальна тактика в нестандартних умовах. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1(13). С. 87–98.

3. Кісліцина І. О. Окремі аспекти підтримання прокурором публічного обвинувачення в суді. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Том 2. С. 180–183.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар : у двох томах / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 1432 с.

6. Матієк С. В. Підготовка прокурора до підтримання державного обвинувачення в суді. Київ : Істина. 2002. 48 с.

**ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ПОРУШЕННЯМ
СТ. 2 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД (1950 Р.)
В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ**

Розумовський О. С.

аспірант

*Харківського національного університету внутрішніх справ, адвокат
м. Харків, Україна*

На жаль, війна є невід'ємною частиною історії усього людства на планеті Земля. При цьому, протягом дуже тривалого часу війна залишалася поза правовим регулюванням у світі. Так, перші міжнародно-правові норми в рамках гуманітарного спрямування з'явилися лише на початку середині XIX століття, коли за ініціативою швейцарського підприємця та громадського діяча Анрі Дюнана почав зароджуватися визначний Міжнародний рух «Червоного хреста». Однак більша частина міжнародних норм, націлених на полегшення долі жертв війни та військових конфліктів, стосувалися лише міжнародних конфліктів. У свою чергу, доволі тривіально говорити про те, що збройні конфлікти міжнародного і неміжнародного характеру були звичайним явищем протягом всієї історії нашого людства. Значна кількість збройних конфліктів відбувається в межах кордонів однієї держави, конфронтація у таких конфліктах відбувалася між урядовими